

Matkalla Kirjametsä- näyttelyyn

**Laura Mustonen ja Mari Hintikka
Keski-Suomen sanataideyhdistys Rapina ry**

Sanataiteen Etätreffit 1.10.

**kuvitukset: Heta Vaattovaara
valokuvat: Laura Mustonen**

Mikä ihmeen KAUK?

KAUK- eli Kirja Astuu Ulos Kansistaan -menetelmä on työtapa, jossa kirjallisuuden sisältöjä käsitellään elämystilassa, joka sisustetaan kirjojen maailmasta kumpuavien elementtien ympärille (ks. Haanpää 2015, 74).

Sanataidetoimijat ovat toteuttaneet Kirjametsää vastaavia näyttelyitä ympäri Suomen ainakin vuodesta 2004 asti.

(Valve, Yöstäjä, Vantaan sanataidekoulu)

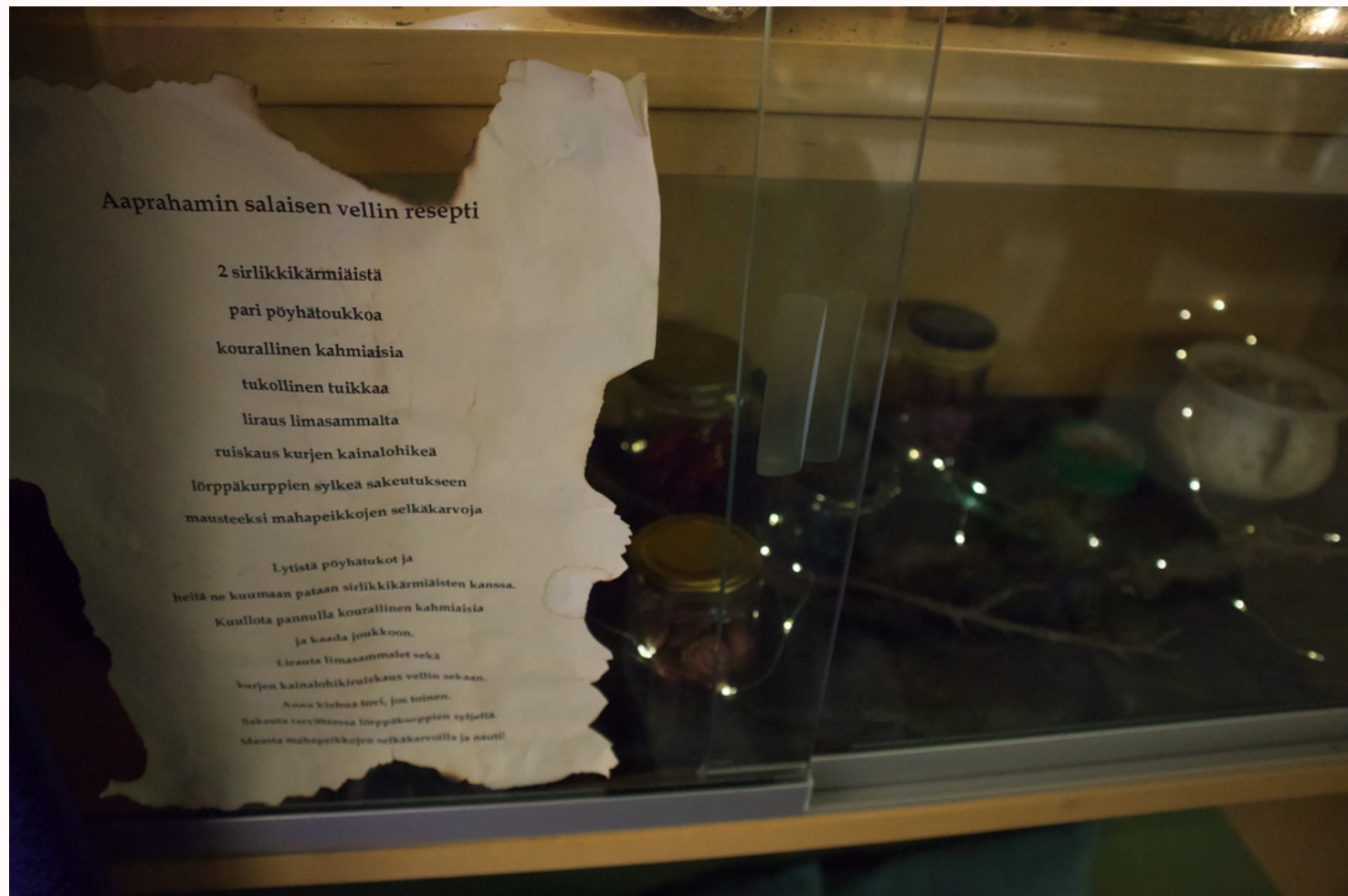
Kirjametsä-hanke

- Näyttely kotimaisen kirjallisuuden taianomaisista metsistä (2021-2022) Alfred Kordelinin säätiön rahoituksella
- Toteuttaja: Keski-Suomen sanataideyhdistys Rapina ry
- **Tavoite:** Edistää lasten ja nuorten kirjallisuuskasvatusta ja tarjota uusia innostavia tapoja sukeltaa sisään kirjojen maailmaan. Tutustuttaa kävijät metsään liittyvään mytologiaan ja sanataideharjoituksilla tuottaa omaa kansanperinnettä ja tarustoa.
- Mukana yhteensä 27 suomalaista kirjaa
- Sanataidetehtäviä ja työpajoja kirjallistoineen neljälle eri ikä-ryhmälle: varhaiskasvatusikäisille, 1-3 -luokkalaisille, 4.-6. -luokkalaisille sekä nuorille ja aikuisille

Kirjametsä-hanke

- 1) Neljällä Keski-Suomen kirjastolla kiertävä Kirjametsä-näyttely
  - itsenäinen tutustuminen ja ohjatut sanataidepajat
  - sanataidetehtävät, lavasteet, äänimaisema ja työpajamateriaalit
- 2) Kirjametsä-matkatyöpajat Keski-Suomen muille kunnille
  - sanataidetehtävät, työpajarekvisiitta ja materiaalit
- 3) Kirjoihin liittyvien sanataideharjoitusten verkkosivusto
  - kirjalistat, sanataidetehtävät

Lisää kuvia näyttelystä löydät
Kirjametsän kuvapankista

Prosessin kuvaus

Luvat kirjailijoilta ja kustantajilta

Idea ja alustava suunnittelu

Kirjojen valinta

Lavastus-elementtien poimiminen kirjoista

Näyttelytiloihin tutustuminen, lavastuksen suunnittelu ja valmistus sekä näyttelyn rakentaminen

Sanataidetyöpajat

Kevät 2020

Kevät 2021

Syksy 2021

Apurahan haku (Alfred Kordelinin säätiö n. 9400 €)

Sanataidetehtävien suunnittelu

Visuaalinen ilme ja markkinointi

Äänimaisema

Nettisivut

Yhteistyö Keskikirjastojen kanssa

Kirjametsän työryhmä

Alkuperäisidea:

Roosa Berg

Mari Hintikka

Johanna Hyttinen

Ulla Lehtinen

Vilma Tammelin

Johanna Virtala

Lavasteet:

Laura Mustonen

(työryhmän johtaja)

Roosa Berg

Mari Hintikka

Johanna Hyttinen

Ulla Lehtinen

Vilma Tammelin

Merja Toppi

Johanna Virtala

Sanataidetehtävien ja työpajojen suunnittelu:

Johanna Hyttinen (alle kouluikäiset)

Mari Hintikka (alakoululaiset)

Ulla Lehtinen (alakoululaiset)

Johanna Virtala (alakoululaiset, nuoret)

Roosa Berg (nuoret)

Vilma Tammelin (nuoret)

Äänimaisemat: Jari Kalavainen

Kuvitukset, näyttelyjuliste ja näyttelyopas: Heta Vaattovaara

Tiedottaja ja somevastaava: Ulla Lehtinen

Nettisivujen tekninen tuki: Janne Jalonen

Nettisivujen tekstisisällöt: Laura Mustonen, Ulla Lehtinen

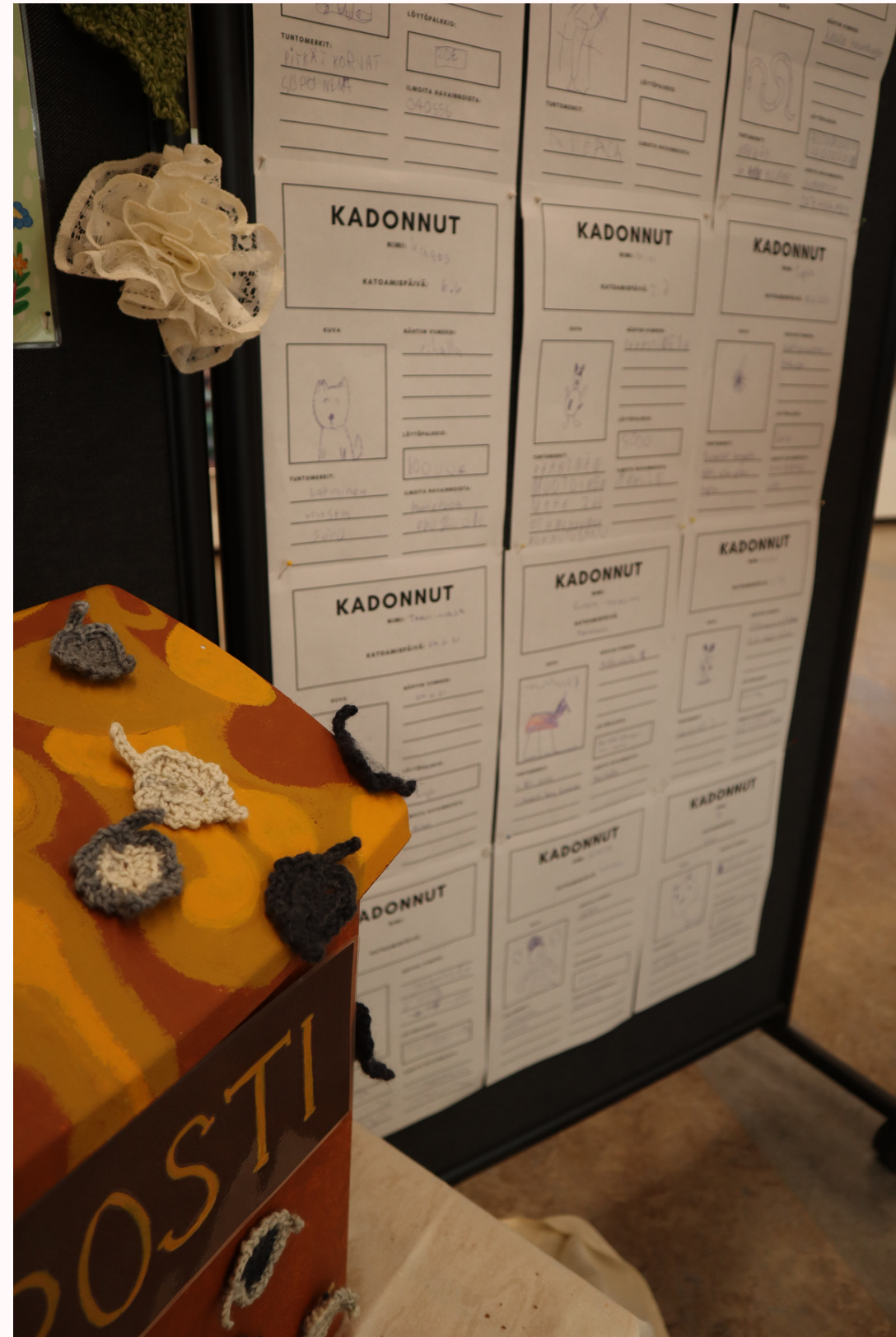
Kirjasto- ja kouluyhteyshenkilö: Vilma Tammelin

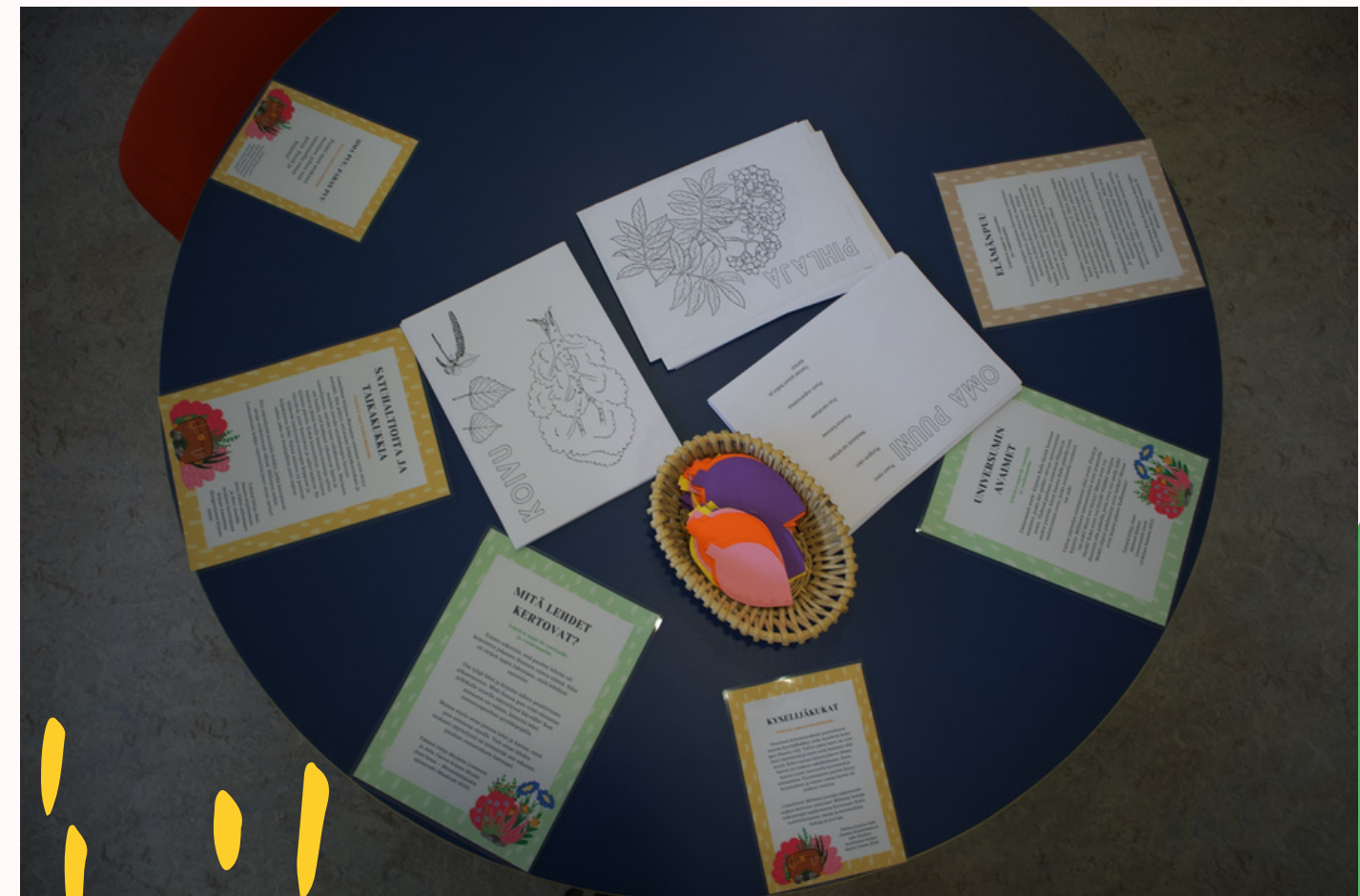
Projektista opittua

- Materiaalin karsinta
  - vähemmän kirjoja => vähemmän lavaste-elementtejä ja sanataidetehtäviä
  - Vähän näyttäviä elementtejä vs. paljon pientä säläää
- Työtuntien arviointi
- Tilat ja osaaminen lavasteiden tekoon
- Suuren työryhmän organisointi ja johtaminen
- Tekijänoikeusasiat

Minkälaiset tehtävät toimivat parhaiten?

Miten toteutetaan KAUK-näyttely?

- RAJAA! Kauk-näyttelyn voi tehdä vaikka yhdestä kirjasta. Laaja kirjalista vaatii paljon työresursseja. Muutama näyttävä lavastuselementti ja kiinnostava tehtävä riittää.
- YHTEISTYÖ! Kirjastolta sanataideasiantuntemus kirjojen valintaan, tehtävien suunnitteluun ja työpajoihin.
  - Lavasteet ja äänimaisema esim. paikallisilta taiteilijoilta
  - Kirjastojen yhteistyö: pienet näyttelyt kiertävät lähialueen kirjastolta toiselle
- OTA HUOMIOON! Lavasteiden kestävyys, siirrettävyys, hygienia ja muu turvallisuus. Näyttely vaatii myös korjailuhuoltoa.
- OSALLISTA! Luo tila, johon kävijät voivat jättää sanataidetehtäviään esille. Muuttuvat lavaste-elementit toimivat.

Kirjastoyhteistyö

Kun ulkopuolinen tuottaa näyttelyn,
mitä se vaatii kirjastolta?

- Aktiivinen kommunikointi
- Info tiloista
- Mainostusapu

Kommentteja Jyväskylän kirjastolta

Mikä teille on ollut merkityksellisintä Kirjametsä-yhteistyössä?

"Tämän tyyppinen näyttelytoiminta kirjaston lastenosastolla rikastuttaa osastoa: asiakkaat ihastelevat lavasteita ja sanataidetehtävät asettuvat luontevasti kirjahyllyjen lomaan lukemiseen innostavina elementteinä. Kirjasto pyrkii yleensäkin toiminaan ”alustana” erilaisille tapahtumille ja näyttelyille. Mielestäni hienointa tällaisessa näyttely-yhteistyössä on se, että toisaalta näyttely näkyy tilassa ja tarjoaa näin asiakkaille elämyksiä jatkuvasti, mutta toisaalta tällainen näyttely tarjoaa myös mahdollisuuden ajoitettuun ryhmä-/asiakastoimintaan (työpajat)."

- Hanna-Leena Majuri-Jantunen

Kommentteja Jyväskylän kirjastolta

Mikä Kirjametsä-näyttelyssä on ollut onnistuneinta?

"Mielestäni parasta on ollut jo mainitsemani mahdollisuus näyttelyn ja työpajojen yhdistämiseen. Pienten asiakkaiden mielestä ehdottomasti parasta on ollut pienen teltan muodostama lukusoppi. Sen suosio on ollut niin hurja, että päädyimme hankkimaan vähän samantyyppisen lukusoppiteltan osastollemme myös vakikalusteeksi."

- Hanna-Leena Majuri-Jantunen

Kommentteja Jyväskylän kirjastolta

Miten näyttelyä tai yhteistyötä voisi kehittää?

"Näyttely oli esillä Jyväskylän pääkirjastossa melko pitkän ajan, johtuen koronasta. Sinänsä pitkä näyttelyaika ei kirjaston arkea haittaa, mutta jonkin verran näyttelyn elementit alkoivat kulua ajan myötä. Jatkossa näyttelyn huoltotöihin kannattanee kiinnittää erityistä huomiota. Meillä pääkirjastossa käy paljon asiakkaita, joten kopioitavaa materiaalia kului melkoisesti. Kuluminen johtui tietenkin siitä, että kopioitavat puutehtävät olivat hurjan suosittuja. Värittäminen ja piirtely ei näköjään koskaan mene muodista. Pohdin kuitenkin itse, olisiko isoissa kirjastoissa kopioitavalle materiaalille vaihtoehtoa. Pienissä kirjastoissa kopioitavien materiaalien jakaminen toiminee kyllä."

- Hanna-Leena Majuri-Jantunen

Jotain kysyttävää?

Lähteet ja lukuvinkit

Haanpää, Päivi (2015) Sanataideohjaajan opas. Helsinki: Avain.

Repo, Niina (2010) Kirjailijana ja luovan kirjoittamisen ohjaajana -
oppeja omista kokemuksista: kirjoittamistaitojen reflektiivistä
tarkastelua eri kirjailijapositioneissa

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/25957/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201101311181.pdf?sequence=1&isAllowed=y>